

# Fiskevård del 3/3

## - utplantering

Ålands Fiskevårdscentrum i Gutterorp kläcker och föder upp yngel av havsöring, sik och gädda. Det är främst fiskelag och fiskevårdssammanslutningar som köper yngel för utplantering i de egna vattenområdena. För yngelproduktionen används i första hand moderfisk fångad på Åland.



## Syftet med utplantering

Man planterar ut fisk för att stärka befintliga fiskbestånd eller för att upprätthålla bestånd som annars, av olika orsaker, inte kan upprätthålla beståndet på naturlig väg. På Gutterorp produceras arter som uppfyller båda ovannämnda syften.

Både naturlig och konstgjord förökning är alltid utsatt för olika faktorer, som gynnar eller stör förökningen hos fisk. Dessa faktorer är olika för de olika förökningsätten. Störningar i den naturliga förökningen gör att årsklasserna blir svaga. Dessa svaga årsklasser kan man hjälpa upp genom utplantering. Den konstgjorda förökningen vid Gutterorp tillför ett extra förökningsätt, vilket gynnar storleken på årsklasserna.

Bakgrundsbilden visar två gäddlarver, som kläckts vid Gutterorp. De är endast 3 cm långa och 2 – 3 mm breda.

# Prägling

De flesta fiskarter har ett homing-beteende, vilket innebär att individen återvänder för lek till det område, där den kläcktes. Det här beteendet kan man utnyttja genom att efter kläckning föda upp dem i kassar i det område där de ska planteras ut. De präglas starkt på området och återvänder till samma område när det är dags för lek. Vid Gutterorp används ett flertal kassar, utspridda över Åland, för prägling av havsöring och sik.

Fisk som planteras ut direkt från Gutterorps bassänger präglas även på det område där de planteras ut. Präglingen blir dock inte lika stark som vid prägling med präglingsskassar.

## Arter som produceras vid Gutterorp

### Havsöring

Havsöring är den dominerande fiskarten i Gutterorps verksamhet. Åland saknar förutsättningar för att upprätthålla ett havsöringsbestånd på naturlig väg, men tack vare utplanteringarna finns ett fiskbart bestånd vid Åland.

Havsöring från Gutterorp planterades ut första gången år 1981. Sedan dess har utplantering skett varje år. Genom att havsöringen vandrar utanför Åland endast i mindre utsträckning finns numera ett rätt stort bestånd runt Åland. När fiskarna är lekmogna vandrar våra öringar de till platsen där de har planterats ut. Tyvärr kan de inte föröka sig i saltvatten. De kräver rinnande sötvatten för att föröka sig och dylika vattendrag är ovanliga på Åland. Trots det förekommer numera naturlig förökning på Åland (se nästa sida).



Foto: Kaj Ådjers

Havsöringen på bilden är cirka 15 cm lång och kläckt och uppvuxen i bassäng på Gutterorp.

## Naturlig förökning av havsöring på Åland

På Gotland finns ett flertal små vattendrag, där havsöring leker. Dessa former av öring är anpassade till de förhållanden som råder i små vattendrag. För att leken ska lyckas krävs tillräckligt högt vattenstånd i havet och tillräcklig vattenföring i bäcken. Fiskarna stiger snabbt och lämnar snabbt bäcken när förhållandena är lämpliga. Riskerna finns att vattendraget torkar ut under sommaren och därför lämnar också ynglen vattendraget tidigt.

År 2006 inleddes ett projekt för att försöka etablera förökning av havsöring på Åland. I samarbete med sportfiskeintresserade personer köptes öringsrom från Gotland och den kläcktes vid fiskevårdscentrumet. Ynglen planterades ut i några bäckar på Åland under åren 2007 och 2008. Stigande lekfisk från dessa utplanteringar kunde fångas och kramas år 2017. Rommen kläcktes vid Gutturp och dessa yngel planterades ut i nya bäckar år 2019. År 2019 finns populationer av öring i åtminstone två bäckar på Åland som förökar sig naturligt.

Bäckarna är små och produktionen i dem är liten. De kan inte upprätthålla ett fiskbart bestånd av havsöring vid Åland.

## Gädda

Gädda är en intressant art för fritids- och sportfisket. På grund av varierande storlek på årsklasserna kan beståndet periodvis vara svagt. Genom utplanteringar kan man plana ut de värsta svackorna i årsklassernas storlek. Utplantering av gädda ger ett argument för försäljning av fiskekort.

Gädda förökar sig naturligt både i saltvatten och i sötvatten. I saltvatten används grunda växtbevuxna stränder och vassruggar för leken. För lek i sötvatten vandrar de upp i bäckar och diken. Leken kan ske i svagt rinnande vattendrag, men också i träsk, sjöar och våtmarker.

Ibland kan ogynnsamt vattenstånd, ogynnsam temperatur eller stormar som inträffar olägligt störa de naturliga förökningsätten. Årsklasserna kan vid sådana förhållanden bli svaga.

Gutturps förökning av gädda påverkas inte av de naturliga störningarna i samma utsträckning som de naturliga. Därför har utplantering av gädda betydelse för beståndet.



Gädda planteras ut som larver på våren.

## Sik

Sik är kommersiellt en viktig art och därför finns det ett stort intresse bland vattenägare och yrkesfiskare att stärka bestånden genom utplanteringar.

Moderfisk samlas från vår egen åländska havslekande sikform. Sikens naturliga lekområden är hårt utsatta från härjningar av säl. Därför är Gutterorps produktion av sik av stor betydelse genom att säl inte kan påverka denna förökning.

I en undersökning på Åland färgmärktes ett stort antal utplanterade sikar med syftet att undersöka om utplantering av sik har betydelse för yrkesfiskets fångster. Resultaten visade att en mycket stor andel av de utplanterade sikarna kunde fångas i yrkesfisket några år efter utplanteringarna. Fisken fångades i stor utsträckning i närheten av utplanteringsplatsen.



Siken på bilden är cirka 12 cm lång och kläckt och uppvuxen i bassäng på Gutterorp.

Art	Antal utplanterad fisk år 2019
Havsöring	134 500
Sik	66 000
Gädda	1 200 000

### Läs mer.

- Fiskelagsbrev, beställning av yngel  
<https://www.regeringen.ax/miljo-natur/fiske-fiskar/utplantering>
- Resultaten av utplantering av sik på Åland  
<https://www.regeringen.ax/miljo-natur/fiske-fiskar/utplantering>

Ålands Landskapsregering

Ålands Fiskevårdscentrum

Besöksadress: Fiskodlingsvägen 30

Postadress: AX – 22530 Sund, Åland

Tel. +358 (0) 18 45340

[www.regeringen.ax](http://www.regeringen.ax)

Januari 2020